

67. Torstaina 22 päivänä toukokuuta 1997

kello 20.15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi kalastuksesta
Tornionjoen kalastusalueella 2233

Hallituksen esitys 78/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
4/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi luonnonsuo-
jelulain muuttamisesta 2236

Hallituksen esitys 80/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi
ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysis-
tuntoon, sekä ed. Dromberg.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tämä päivästä yksityisasioiden takia ed. Uotila
sekä
tämä ja huomista päivästä yksityisasioiden
takia ed. Immonen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi kalastuksesta Tornion- joen kalastusalueella

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 78/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 4/
1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja
metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tä-
män hallituksen esityksen lähetekeskustelun yh-
teydessä käytiin asiasta puheenvuoron todeten
muun muassa, että asialla on kiire ja tämä on
monessa suhteessa pakkotilanteesta seurannut
hallituksen esitys. Tässähän taustalla oli alun
perin se, että Ruotsin puolella, siis rajajokiko-
mission toisen osapuolen puolella, oli korkeim-
massa oikeusasteessa kumoutunut se toimivalta,
joka rajajokikomissiossa näissä asioissa oli. Siitä
seurasi, että täytyi ryhtyä joihinkin erityisiin toi-
menpiteisiin, niin että tämä erikoisesti merilohen
kalastus saadaan rajajoella, Tornionjoella ja sii-
hen liittyvällä sivujoella Muonionjoella, hallin-
taan. Tässä suhteessa asiat ovat olleet ihan OK.

Nyt on kysymys siitä, millä tavalla tässä ni-
menomaisessa asiassa, joka on yksi osa lohiko-
konaisuutta, tulisi menetellä. Valiokunnassa
käytiin asiasta pikavauhdilla, niin kuin tilanne
vaatii, asiaankuuluva keskustelu ja selvittelytyö,
ja osoittautui tarpeelliseksi, että valiokunta sii-
vittää tätä asiaa myöskin alemmanasteisten sää-
dösten osalta. Ensinnäkin todettakoon, että
nämä pykälämuotoilut saatettiin siihen muo-
toon, että ne ovat OK, ja toisekseen, että valio-

kunnan mietintöä siivitetttiin edellyttämispöytäkirjalla, jossa selvennetään, millä tiellä tässä asiassa ollaan jatkossa. Valiokunta lähti yksimielisesti siitä, että Tornionjoen tulee olla nimenomaan sellainen virkistyskalastus- ja turistien kalastusjoki. Tämän mukaisesti myöskin nyt siinä vaiheessa, kun näitä luonnonlohikantoja siellä elvytetään, harvinaisen selvästi rajoitetaan ryöstöpyynninomaiset pyyntitavat kriittisenä aikana kokonaan pois. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kaikki kalastus kulku-, kulle- ja ajoverkoilla ja nuotilla kielletään kesäkuun 1. päivästä heinäkuun 20. päivän loppuun, mikä tarkoittaa juuri sitä aikaa, kun lohet ovat siellä menossa kutupaikoilleen. Sillä tavalla sinne jää jäljelle ainoastaan vavalla ja vieheellä tapahtuva kalastus. Käytännössä se merkitsee samaa kuin Tenojoella, että ei moottoriajoneuvoa käytetä ollenkaan apuna, soutaa pitää eli siinä on todellinen urheilukalastuksen maku, ja silloin siinä on myöskin kulttuurin mukana. Ja vielä edelleen siellä on vapaapäivät lohilla eli ne päivät, jolloin lohet saavat kaikesta pyynnistä vapaana painella menemään ylävirtaan sinne, mihin ovat nyt suunnitelleet kutupaikkansa.

Tässä suhteessa, arvoisa puhemies, tämä asia olisi minusta tältä osin hyvin selvä, ja äsken pidetyllä kyselytunnillahan arvoisa esittelevä ministeri ilmoitti yhtyvän tähän pyrkimykseen. Tässä suhteessa harmonia on kunnossa.

Kyselytunnilla, arvoisa puhemies, oli esillä myöskin Ahvenanmaan tilanne. Keskustelin juuri äsken ministerin kanssa puhelimesta ja hän totesi, että on päästy neuvotteluratkaisuun tästä asiasta. Tämä tilanne edellyttäneen kuitenkin sitä, kun meillä on tämä kalastuslain muutos valvonnan osalta käsiteltyssä, että huomisena selvennettäisiin myös siinä nämä viranomaisvelvollisuudet ja vastuu, niin ettei ole epäselvää, kuka hoitaa valvontaa missäkin. Tässä suhteessa toivon, että tämän laatuinen muutos on mahdollinen.

Ministeriöstä on tullut kalastuslain tähän osaan muutaman sanan muutosesitykset, niin että auki olevat pykälät nyt saavat sellaisen muodon, että asia on jatkossa hallinnassa. On sinänsä erittäin ikävää, että tällainen tilanne on päässyt syntymään. Tämä ei ole Suomelle maineeksi eikä se ole tälle asialle hyväksi. Nimittäin kun tässä Tornionjoki-laissa pyritään saamaan tämä asia kokonaisuudessaan hallintaan, niin tässä Ahvenanmaan tilanteessa rokotettiin taikka pyrittiin rokottamaan sitä kaikkein herkinä vaihetta, kun luonnonlohet sellaisesta kapeasta käy-

tävästä parvena menevät, ja niin kuin televisio-kuvissa näytettiin, niitä on siinä muutama metri toisistaan. Ne ovat tiheitä luonnonlohiparvia ja jos ne pyydetään pois, niin tämä tarinahan loppuu siihen. Eihän siellä Tornionjoella ole enää mitään säädeltävää. Tässä suhteessa olen iloinen, että tästä toisesta olennaisesta laista tämä on jälleen kerran maa- ja metsätalousvaliokunnasta tullut täysin yksimielisenä isoon saliin.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt taisi käydä niin, että ed. Pulliainen teki minun puheenvuoroni aivan virattomaksi, koska hän oikeastaan vastasi kaikkiin niihin kysymyksiin, jotka minun mieltäni askarruttivat. Mutta se iso periaate, minkä valiokunta yksimielisesti on hyväksynyt, eli että Tornionjoen kalastusalueella lohen ja taimenen kalastuksen painopiste siirretään verkoilla ja nuotilla tapahtuvasta kalastuksesta urheilukalastukseen vavalla ja vieheellä, on hieno periaate. Se on erittäin moderni ja hyvä periaate ja sopusoinnussa luonnonsuojelullisten näkökohtien kanssa.

Mutta kun luonto on iso kokonaisuus, kyllähän tämä Ahvenanmaa-kysymys tässä on jäänyt vaivaamaan. Eikö niin, ed. Pulliainen, että kun lohi liikkuu, sehän liikkuu Ahvenanmaan vesien kautta sinne ylös. Ja jos Ahvenanmaalla kalastetaan jotenkin muuten eri aikoina ja eri menetelmillä, kovemmilla menetelmillä, voi käydä, että se lohi, joka sinne ylös on kapuamassa, loppuukin ennen pääsyään varsinaiselle alueelle. Minusta tässä suhteessa olisi hyvin tärkeää saada tietää nyt mahdollisimman pian, mitkä ovat ne järjestelyt, joihin ed. Pulliainen viittasi Ahvenanmaan kalastuksen osalta, koska sillä voi olla sitten yleisempää merkitystä myöskin niille lohikannoille, jotka liikkuvat esimerkiksi Suomenlahdella.

Sitten yksi vähän retoriseksi varmaan jäävä kysymys. Kun ed. Pulliainen puhui luonnonlohesta, laskeeko hän luonnonlohiksi istutetut lohet?

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minun puheenvuoroni on vielä tarkoituksettomampi sikäli, kun ed. Kekkonen tavallaan toisti ed. Pulliaisen asiantuntevat näkemykset. Olen itsekin sitä mieltä, että se, mitä Tornionjoella tapahtuu kalastusmenetelmien suhteen, on aivan tervettä kehitystä tässä yhteiskunnassa. Siinä mielessä asia on kunnossa.

Mutta pari kolme sanaa, rouva puhemies, haluan lausua Ahvenanmaasta. Minähän olen

tunnettu Ahvenanmaan syöjä, oikein olkoon sanottu, mutta en pahassa ja vilpillisessä tarkoituksessa. Olen oikeastaan tyytyväinen, että osoittautuu, minkälaisia ahvenmaalaiset ovat tässä asiassa. Kymmenen vuotta olen tätä katsellut. Alkuaikoina he olivat passiivisia, noukkivat etuja, mutta nyt he alkavat käydä aggressiiviksi ja toimia vasten sopimuksia ja yhteiskunnan etua, niin kuin tässäkin tapauksessa. Eihän tämä koko Tornionjoki-järjestelmä toimi ollenkaan, jos Ahvenanmaan kurkussa pyydystetään ne kalat, joiden tarkoituksena on virittää tätä toimintaa ja mahdollisuuksia Tornionjoella, mistä tässä aikaisemmin on puhuttu. Tämä on tietyllä tavalla aggressiivinen hyökkäys. Minä näkisin ja toivoisin, että täältä kanta-Suomen puolelta pidettäisiin tiukkaan kiinni asiasta: ei mitään periksi, ei milläkään. Ahvenanmaalaisen on annettu aivan riittävästi kuoria jo kermat kaikesta päältä meidän kustannuksellamme. Nyt pitää tulla loppu, ja katsotaan, että ei milläkään anneta periksi ahvenanmaalaisille siitä, mitä ovat sopimukset.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Pohjimmiltaan tässä on kysymys tietysti siitä, että ihminen on ahne. Tämänhän todistaa se, kun joudumme tekemään hyvin kovia lakeja siitä, millä tavalla voidaan hallita tilannetta, että ei ryöstökalasteta perusteellisesti loppuun luonnonlohikantaa, niin kuin tässä on kysymys.

Toisekseen nyt näyttää aika hyvältä tämä homma ja ollaan nopeassa aikataulussa tämä laki saatu läpi vietyäkin, että se ennättää vielä kohtuullisen nopeasti tulla voimaan. Ed. Pulliainen lienee ison työn tehnyt. Kiitos hänelle siitä, myös tästä tiedotustilanteesta ja neuvottelutilanteesta ministerinkin kanssa siinä mielessä, että nyt on päästy ilmeisesti Ahvenanmaankin kanssa jollakin tavalla sopimukseen.

Itse mietinnössä ja laissa on rangaistussäännös siitä, että ilman näyttöäkin voidaan pyydys ottaa pois, jos ne sattuvat veneessä olemaan. Se on aika kova menettely. Minä olen sitä mietiskellyt enkä tarkkaan tiedä, miten monessa muussa laissa on näin kovaa säännöstä. Kun niillä vesillä sattuu olemaan vene, jossa on verkkoja kyydissä, tämän lain mukaanhan sellaiset verkot voidaan ottaa talteen, vaikka niitä ei olisi käytettykään.

Ilmeisesti tämä on sen verran arvokas asia, että vaaditaan tämän tyyppinen lainsäädäntö ja kovat otteet, että tämä asia saadaan hallintaan. Mietin vain tuossa, että jos tämä johdetaan jo-

honkin muuhun lainsäädäntöön, sehän tarkoittaisi aika kovia asioita. Itse kun olen Kiteeltä, niin jos sattuu olemaan jollakin kaapissa pontikkapannu, joka on vain näytteillä, sehän tarkoittaisi sitä, että rangaistushan tulisi, mahdollisesti linnaa ja vankeutta ja kaikkea tällaista.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Nikula, ei saa naurattaa tässä, kun toinen rupeaa puhumaan.

Arvoisa puhemies! Ed. Kekkoselle kommentina se, että minä en tarkoita luonnonlohella — eikä ehkä kukaan muukaan meistä alan ammattilaisista — niitä, jotka on istutettu, vaan nimenomaan niitä lohia, joiden perinnöllisen monimuotoisuuden varassa koko lohen tulevaisuus on, jotka käyvät vielä nyt kutemassa Tornion- ja Simojoessa ja sitten Ruotsin puolen joissa liittyen meidän pohjoiseen suomalaiseen ja Itämeren kutevaan lohikantaan. Sitten ovat nämä ns. terminaalilohet, jotka ovat istutettuja lohia ja jotka ovat ihan oman puheensa väärsti tapaus, joiden asia on ratkaistava lähipäivinä.

Mikä koskee, ed. Aittoniemi, ratkaisua, mikä on tullut, teille suureksi murheeksi minä voin kertoa ehkä huomenna tarkemmin, että kyllä niille ahvenanmaalaisillekin on annettu kuulemma vähän periksi. (Ed. Aittoniemi: Totta kai, kuten aina!) Toivotaan nyt kuitenkin, että kokonaisuus tästä rauhoittuu ja saamme koko asian hallintaan. Nimittäin ei tämä mukavaa ole ollut.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Tämä asia on tietysti paljon enemmänkin kuin vain luonnonlohikannat ja niiden säilyminen. Se on yleensäkin tämä periaate biodiversiteetin säilyttämisestä. Kun eduskunta vastikään on hyväksynyt uuden luonnonsuojelulain, siinä aivan selkeästi puhutaan maamme biodiversiteetistä, uhanalaisista lajeista jne. Myöskin luonnonlohikanta edustaa näitä uhanalaisia eläinlajeja. Sitä ei vain niin tule ajatelleeksi samalla tavalla kuin nelijalkaisia ystäviämme, uhanalaisia suurnisäkkäitä, niin kuin susia, karhuja ja ahmoja, ja saamannorppaa.

Toinen asia, johon moneen kertaan olemme tämän asian yhteydessä joutuneet, on se ajoverkkokalastus, mitä Itämeren päältäalla harrastetaan, joka nimenomaan myös on uhka luonnon kannalle. Tässä asiassa ei, toisin kuin nyt tässä yksityiskohdassa, maa- ja metsätalousministeriö ole aktiivisesti aina ollut edustamassa, tässä tapauksessa Euroopan unionissa, Suomen kantaa, jonka pitäisi olla, arvoisa puhemies, ajoverkko-

kalastuksen tuomitseva. Tässä on toivomisen varaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 80/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Tämä varsin hyvä laki sinänsä koskee uhanalaisten lajien kauppaa ja sitä säätelevää sopimusta. Valvonta- ja asiantuntijaviranomainen tässä laissa määritellään, ja tähän asiaan kaiken kaikkiaan kiinnitetään tietysti huomiota. Samalla tietysti asian käsittely mahdollistaa sen asian painottamisen, että maailmassa on todellakin lähes kaikilla mantereilla varsin laaja näiden lajien hyödyntämisbisnes, liiketoiminta, joka koskee suuria lintuja, papukaijalintuja, se koskee matelijoi- ta, suuria nisäkkäitä, karhuja, tiikereitä jne. Tässä on usein todellakin järjestäytynyt rikollisuus takana. Maailman laajuinen verkosto ja liiketoiminta, jos sitä edes sellaiseksi voi nimittää, uhkaa todella sukupuuttoon kuolemisella varsin mon- ta lajia.

Vielä Suomen itäraja on sellainen, jonka kaut- ta julkisuudessaakin olleiden tietojen pohjalta tie- dämme varsin paljon tätä varsin tuomittavaa kauppaa käydyä.

Ed. Pulliainen : Arvoisa puhemies! Itse asiassa ongelma on lähinnä se, että asia ei ole tullut aikaisemmin ilmi. Uhanalaisten lajien kauppaa koskeva kansainvälinen sopimusasia olisi pitänyt saada jo aikaisemmin Suomen edus- kuntaankin käsiteltäväksi ja sen mukaisesti hy- väksyttäväksi.

Asiat ovat sellaisia luonteeltaan, kuten ed. Tiusanen äsken totesi, ja näillähän on oma hin- tansa sitten toisella puolella, että kaikki ne lajit, jotka tähän liittyvät, eivät ole niin kauhean uhan- alaisia kaikkialla. Sillä tavalla kuitenkin, kun kansainvälisillä sopimuksilla säädellään, siitä sit- ten aina tulevat omat kielteiset puolensa. Olen kuitenkin saanut sellaisen vaikutelman, että Suo- men ympäristöministeriössä asia on hallinnassa ja se vauhkootumisen, joka eräillä tahoilla on asian tiimoilta ollut nähtävissä, on nyt laantunut, kun on annettu ymmärtää, että ympäristömini- steriö hoitaa asian suomalaisittain kuitenkin kan- sainvälisistä sitoumuksista kiinni pitäen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis- tetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysis- tunto on tänään kello 20.40.

Täysistunto lopetetaan kello 20.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen